

munkra. A magam korrekciós megtérései görcsmentesen illusztrálhatják apostolkodásomat családomban, közösségeimben, a társadalomban. A mulatozós, szoknyapecér Ágostonból kinőtt egy Szent Ágoston. Vallomásainak hitelessége a megbánt és lerendezett múltjából is forrászik.

Erősen szégyellni való volt, hogy puskám is volt az édesapám halálát okozó kommunisták gyérítésére. Akkor még ezt egy valamire való fiú kötelességének éltem meg. Mindaddig, míg Gyurka bácsinak, az ellenség szeretetére rámutató jézusi gondolatai meg nem érintettek. Szégyen volt, hogy utcai könyvárustól loptam könyveket, hogy olvasmányaim legyenek, ha pénzem nincs is. Mindaddig, amíg a jézusi adástörvényt el nem fogadtam és vissza nem loptam a kisjövedelmű árusnak a könyvek árát (bár inkognitómat nem volt bátorságom-erőm feladni...). Szégyennek számított kispapként eljegyezni egy Zsike nevű leányt. Mindaddig, amíg lelki vezetőmtől erőt merítve egyházi előjáróimmal le nem rendeztem ezt és bejáró civilként nem folytattam a teológiai tanulmányaimat...

3./ A bántás fáj. Akkor is, ha megalapozott. Akkor is, ha engem ér, akkor is, ha szeretteim közül ér valakit. Egy valamire való kapcsolat életjelensége, hogy tudatosan kezeli a problémás helyzeteket. Amikor Jézust a maga párkapcsolat nélküli életében „leeunuchozták” (herélt), humorosan, görcsmentesen kezelte a méregkeverést. Még meg is toldotta: igen, vannak, kik annak születtek, vannak, kiket az emberek tettek azzá, és vannak, akik magukat, hogy a Mennyek országát jobban építhessék (Mt 19,12). Tehette, mert nem adott fogást magán. Mondhatta volna, megmagyarázhatta volna, hogy ő nem eunuch, hanem nazír. Nazír volt (Isten elkötelezett embere), aki önvédelmében meg meri fogalmazni: ki vádolhat engem bűnről? Kár, hogy tanítványai mellette való kiállításáról nincs anyagunk. Falánk és iszákos, vámosok és utcanők barátja... Lepergett róla, mert sok jó tette és kapcsolataiban, programjaiban az emberi személyekre figyelése a méregkeverőket elhallgattatta és neki pedig volt erőforrást is jelentő sikerélménye a lenézettek körében.

Ha bántják a testvéreimet, személyesen beszéljem meg vele, hogy megalapozottan megvédhessem. Gyarlóságaink, bűneink ellenére is meg kell védenünk egymást. Ennek első jele, hogy kinyilvánítjuk szóban, tettben, hogy mellette állunk. Kinyilvánítjátok, hogy mellettem álltok. Akkor is, ha bünt követtem el. Ez nem a bűn pártolása, hanem a testvér pártolása. Bűnpártolás nem csökkenti a fájdalmat. A megtisztulásban való hatékony segítség szünteti meg a fájdalmat. Amelyikünk sebezhetővé vált, fokozottabb segítségre szorul, hogy gyógyuljon, felerősödjön. Hagyni testvéreimet saját levében főni, szeretetlenség. Jelezni, „csilingelni”, belékarolást felkínálni kötelesség. Egy bokros elvárásom biztosan van: elvárom, hogy „csilingelj”, sőt kiálts, ha megáll-

nék, visszacsúsznék, vagy letérnék az Útról. Intim területként kezelni megingásainkat és lapítani, szemet hunyni a mulasztás bűne. Ha én lapítok dolgaimról szégyenből, hiúságból, félelemből... akkor az Isten hogyan tudna rajtam segíteni testvérbarátok nélkül? Ha te lapítasz, magadtól zárod el a gyógyulást segítő erőket. Sok minden fáj. Sokszor az igazsággal való szembesülés is. Sokszor a műtéti beavatkozás is. Sokszor a bizonytalan végkifejletektől való félelem is. Tény, hogy egymás irgalmára szorulunk. Rászorulóként is, segítőként is. Erre épül a lelki vezetési szolgálat, az én-te kapcsolatú is, a közösségi is. Olyan világban élünk, ahol sokszor a mosakodást, tisztálkodást dezodorokkal, kenceficékkel akarják kiváltani az emberek. Sőt az emberek némelyike korát, élethelyzetét olyan sminkkel, toilettel, ruházattal, státusszimbólumokkal álcázza, melyek a fiatalság látszatát és jómód illúzióját kelti magában az emberben és környezetében. Milyen kínos volt egy lila hajú bevakolt néninek, mikor a buszon helyet kért és bocsánatot kérve felugrottam: „azt hittem, hogy diáklány tetszik lenni”. A valóságtól nem félni kell, nem meghamisítani kell. Szembe kell nézni vele és meg kell válaszolnunk kihívásait. Gyarlóan, de a megszentelődés reményében, halandóan, de az örök élet szeretet Istenébe vetett bizalommal. Lehetséges, hogy ilyesmire is gondolt Jézus, mikor a galamb tisztaságáról, keveretlenségéről (akeraiosz) beszélt?

VENCZEL FERENC

DÜMMERTH DEZSÓ: AZ ANJOU HÁZ NYOMÁBAN... KÖNYVISMERTETŐ - KRITIKAI ELEMZÉS

Dümmerth Dezső új könyve bizonyos vonatkozásban folytatása Az Árpádok nyomában c. kötetnek. Az Árpád-ház kihalása után az Anjou-dinasztia egyik ága került Magyarország trónjára, s két nemzedéken át szilárdan kézben is tartotta, megerősítve a feudális pártharcokban kimerült országot. A szerző ebben a kötetben a francia eredetű dinasztia útját követi Szent Lajos király Párizsától, Anjou, Maine és Provence tartományokon át Szicília és Nápoly, tehát az akkori Két Szicília királyság trónjáig, majd a Magyarországra került ág sorsán keresztül Lengyelorszáig. Műve az esemény- és művelő-

déstörténet, és ezenkívül még több tudományág eredményeinek sikerült esszé-ötvezete, amelyet a téma érdekességén túl – mint minden esszét – a szerző önálló látásmódja tesz különösen izgalmassá és vonzóvá. Olvasás közben pedig rövidesen rájövünk arra, hogy a kötet nemcsak az Anjou-ház fordulatokban bővelkedő történetével ismert meg, hanem a középkornak a gótikus stílus uralmát megteremtő századaival is, egyben pedig rávilágít arra, hogy az Anjou-kori Magyarország nemcsak hogy szerves része volt az akkori Európa politikai életének, de jelentős mértékben hatott más országok történetére is.

Dümmerth Dezső 1925-ben született Budapesten. Itt végezte tanulmányait is: 1943-ban szerzett bölcsészeti doktori diplomát a magyar és egyetemes történet, valamint a művészettörténet tárgyköréből. 1945-től tisztviselő a bölcsészeti-kari dékáni hivatalban, 1949-től az Egyetemi Könyvtár munkatársa. Írói működése 1950-ben indult az irodalom, festészet és zene területét érintő esszékel: Oscar Wilde, Mozart, Leonardo, Degas, Rilke, Schubert, Beethoven.

Pályája új szakaszát jelentette, mikor a hatvanas évek elejétől akadémiai és egyetemi kiadványokban saját forráskutatásainak eredményeit publikálta, elsősorban a művelődéstörténet köréből. A fontosabbak közül: Herder jóslata és forrásai, Történetkutatás és nyelvkérdés, Álmos fejedelem mítosza és valósága; Kazinczy köre és az 1811-12. évi országgyűlés; A magyar fejedelemség keletkezése és eszmevilága; Mária Terézia és a magyar nemesség; Az Egyetemi Könyvtár gyűjteményének keletkezése 1561–1635, és állományának alapjai. Esztétikai, irodalomtörténeti vonatkozású tanulmányai: Schiller és a formaszépség eszméje; A Csokonai-probléma.

1-„...Az apátlan, anyátlan árva, elhagyatott kisfiú, (Károly Róbert) felnőtt, megacélosodott, megemberesedett, és beteljesítette nagyszülei, (II. /Sánta/ Károly, Nápoly és Szicília királya) reményeit, átvette az Árpád-házi királyok örökségét Magyarországon. Először ...helyreállította, ...aztán megerősítette, végül pedig közép-európai tekintéllyé emelte újra M. országot, mint ahogy Szt. István, Szt. László, és III. Béla országához illett. A főúri anarchiának teljesen véget vetett, s e kemény harcokban maga is megkeményedett. A *Zách-tragédia* úgy mutatja, jobban is, mint kellett volna. De ha a *személyi bosszújában* örjöngő nemesnek sikerült volna őt lekaszabolnia ott a visegrádi palota ebédlőtermében Lajos fiával együtt, Magyarországra már a XIV. sz.-ban szomorú sors vár, a nyugati szomszédságban kezüket nyújtogató Habsburgokkal, délen pedig a növekvő szerb nagyhatalommal. Így azonban Capet Hugónak ez a magyarrá lett, egyik kései ivadéka nem csak visszaállította Magyarország régi...államberendezkedését, ... határait, ...hanem...hosszú időre megálljt parancsolt a nemzet-osztrák ...törekvéseknek.”/347. o./

2-Szerző summázza Anjou Károly Róbert,(Magyarországon I. Károly, továbbiakban K.) életét, életművét. K. 1288-ban született, mint Anjou Martel Károly, nápolyi trónörökös, és Habsburg Klemencia hercegnő egyetlen fia. 7 éves korától, (1295-től.) mint leendő magyar királyt nevelték. 1300-ban, (12 évesen) szállt partra először magyar felségterületen, a horvát tartományban, ahol rangjának kijáró hódolattal fogadták. Közvetlenül III. Endre 1301-ben bekövetkezett halála után, a magyar jogfelfogás szerint *törvénytelen* esztergomi érsek, Bicskei Gergely I. Károly néven Magyarország királyává koronázta. A (koronázaskor) a magyar jogszokásban az érvényességhez előírt három szigorú feltétel közül *egy sem* volt meg.

1 „Hiányzott a nemzetet...képviselő nemesi rend többsége,-akik jelen voltak, azok(-nak is) nagy része nem magyar volt.”(230.o.)

2-„A koronázó (esztergomi) érseket *bitorlónak* tekintették,(...akinek helyzete *a pápa előtt is* tisztázatlan volt).”(u.o.)

3-„De a legfontosabb, a Szt. Korona,...nem volt az Anjou-ház kezében.(„Pótkoronát” készítettek az alkalomra.) A koronázás...a nemesi rend ellenállását, és új király keresését eredményezte. /u. o./” Végző soron tehát ez a koronázás a *nemesi rend (a nemzet) ellenében*, mintsem szándéka szerint történt!

4/- Ugyanakkor VIII. Bonifác pápa is közbelépett és ítélkezett: „A korona K.-t illeti meg.” Az önkényes, s a magyar törvényeket ismét és következetesen semmibe vevő pápai döntés *általános ellenérzést és megdöbbenést* váltott ki (az országban). /241.o./ (A nemesi rendben)...ott lappangott a bizalmatlanság, hogy a szabad királyválasztás (-nak a rendeket megillető) joga nincs elismerve, -a pápa akar királyt adni Magyarországnak./242.o./ „*Nincs tetszésünkre*,...hogy a római egyház ...gondoskodjék az országnak királyról, mondotta a nemesség és a főurak is.” (244.o.) Ám, egy újabb „ideiglenes” koronázás után (1309 jun.16.) 1310. aug. 27.-én, az...államjogi szimbólummá vált Szt. Korona végre K. fejére került.

3/-Az, hogy K. a magyar nemesség, -ami akkor a nemzetet jelentette,-*ellenébe* lett király, *kritikára készet*, és a gondolkodó ember a,- *hagyományos?*,- kincstári hurraóptimizmust megkérdőjelezi. Mert az kétségtelen, hogy K. a Szt. Istváni államkereteket, az ország területi integritását rekonstruálta, és a feudális anarchiának is véget vetett. Azonban felettébb problematikus mindennek *stabilitása*. Történelmi távlatból K. tért és trónt nyeresé a *magyarság ellenében* inkább látszik egy idegen dinasztia elhamarkodott nyomulásának a Szt. Istváni állam megszerzésére, mintsem a jogos trónutódlás elnyeresére. Szokásosan az ingatag alapokat az erőszakos fellépés támogatta meg, ezért nézzük meg a dolgok végkifejletét, miképp áll a helyzet 76 évvel, azaz alig egy emberöltővel K. királyi levése után?

4/-,,,... 1386-ban I. Lajos özvegye, Erzsébet anyakirályné, és Mária királynő látogatásra indult a délvidékre, Garai M. nádor, és emberei kíséretében. (A Garai-párt ellenségei földjére.) ... (Elfogták őket, és)... Horvát János bán parancsára később megölték Erzsébetet. „Amikor kirángatták őket a kocsiból, így gyalázták: „Lépj ki, te boszorkány, hisz’ mindig is vérben gázoltál!..”(A hintó körül már csupa vér volt minden.)”/501. o./ K. 1310.-i trónra lépése, és fia, I. Lajos özvegyének 1387-ben való megölése között alig egy emberöltő, 77 év az időbeli különbség. Mária királyné még pár évvel túlélte a meghurcoltatásokat, utódja nem lett. A látszat szerint Szt. Istváninak mutatkozó rekonstrukció sem nem erős, sem maradandó nem lett. A dinasztikus folytatás elmaradt, a három királyt megélt *Anjou uralom alig 80 év után összeomlott*, és a szintén idegen Luxemburgi-ház lépett a helyébe.

5/-K. visszaszerezte ugyan a csatolt országrészeket, megszilárdította a központi hatalmat, ezzel együtt a gazdasági helyzetet, és véget vetett a feudális anarchiának. De előre látható volt mindennek ingatag volta, tiszavirág élete, mert *mindezt fegyverekkel, és nem a nemzet támogatásával, hanem az ellenérzésével érte el*. Trónja nem a közmegegyezésen, hanem a nemesi rend meghunyászkodásán nyugodott. Mindebből *azt a következtetést vonhatjuk le*, hogy a személyes bosszúként látatott Zách-tragédia állítás *nem* állja meg a helyét. Pontosabban: *nem csak* erről, hanem többről van szó. *Zách Felicián lázadásában az egész magyar nemesség elégedetlensége fejeződött ki Anjou uralommal szembe*. Az ősi jogaiból kismizmizett nemesség hamu alatt parázsló ellenfordulása nyilvánult meg Zách Felicián kardot rántásában. Ami, mint első jeladásra, lángra kapott volna K., és az egész Anjou uralom ellen. A retorzió, a példa nélkül álló példát-statuálás épp ennek kívánt elébe vágni a középkorban is szokatlan és aránytalanul vérengző bosszúálló megtorlással. A nemesség megfélemlítése volt ennek a célja. Végeredményében az Anjou uralom csak átmenetileg, rövid távon jelentette Magyarország kilábalását az anarchiából. *Hosszabb távon viszont, a nemesi rend „Féketartásával”, az ország egyre önállótlanabbá vált, s ez tovább egyengette az utat az idegen uralomra jutás előtt*. Amely nem is olyan ’Hosszú idő után’, sikeresen „Berendezkedett”, és fokról fokra *tovább csorbitván* a nemesség jogait, önállóságát, aláasta nemzetünk, országunk függetlenségét! Végső soron az mondható: az Anjou uralom megalapozatlan, *nem a nemzetre támaszkodó*, hanem annak az Aranybullában biztosított önállóságával szembehelezkedő irányultsága rossz vágányra terelte a dolgok menetét. Ahol már egyre kevésbé jött szóba Szt. István államisága, és I. Mátyás korát leszámítva, a pusztá lét volt egyre inkább a tét!

2016. aug. 27. Pilisjászfalu.

VINCZÉNÉ GÉCZY GABRIELLA

UTAK KERESÉSE – SODRÓDÁS, BELNYUGVÁS

„Nem sokkal ezután ünnepek volt a zsidóknak, s Jézus fölment Jeruzsálembe. Jeruzsálemben a Juh-kapunál van egy fürdő, amelynek héberül Betesda volt a neve. Öt oszlopcsarnoka volt, nagyon sok beteg feküdt bennük: vakok, sánták, bénák [várva, hogy a víz megmozduljon. Az Úr angyala ugyanis leszállt időnként a tóra, és felkavarta a vizet. Aki felkavarása után először lépett a vízbe, az meggyógyult, bármilyen betegségben szenvedett is.] De volt ott egy ember, aki már harmincnyolc esztendeje szenvedett. Amikor Jézus meglátta, amint ott feküdt, s megtudta, hogy már régóta beteg, megkérdezte tőle: "Meg akarsz gyógyulni?" "Uram - válaszolta a beteg -, nincs emberem, aki bevinne a tóba, amikor felkavarodik a víz. Így mire odaérek, már más lép be előttem." Erre Jézus azt mondta neki: "Kelj föl, fogd az ágadat és menj!" Az ember azon nyomban meggyógyult, fölvette ágát és elindult. Aznap épp szombat volt. Ezért a zsidók rászóltak a meggyógyított emberre: "Szombat van, nem szabad vinned az ágadat." Így felelt nekik: "Aki meggyógyított, az mondta: Fogd ágadat és menj!" Erre megkérdezték tőle: "Ki volt az az ember, aki azt mondta neked: Fogd (ágadat) és menj?!" A meggyógyított ember azonban nem tudta, hogy ki volt, mert Jézus az odasereglett népsokaság miatt elment onnét. Később Jézus találkozott vele a templomban, és azt mondta neki: "Nézd, meggyógyultál. Többé ne vétkezzél, nehogy még nagyobb baj érjen." Erre az ember elment és elmondta a zsidóknak, hogy Jézus gyógyította meg. A zsidók üldözték Jézust, amiért szombaton gyógyított. Jézus azonban azt mondta nekik: "Atyám mindmáig munkálkodik, azért én is munkálkodom." Emiatt a zsidók még inkább az életére törtek, hisz nemcsak hogy megszegte a szombatot, hanem az Istent is Atyjának nevezte, s így egyenlővé tette magát az Istennel."

Ebben a szentírási részben nagyon sok szempont, megfontolásra alkalmas gondolat fogalmazódik meg az olvasó számára, szinte nem lehet kiválasztani azt a fonalat, mely mentén az anyagot az elmélkedés műfaji korlátai és az időbeli határok miatt végig is lehet járni, végig lehet gondolni. Lehetne a sok földi szenvedésen töprengeni, melyet a „nagyon sok” beteg, rászoruló erőteljes képe indít el az emberben; transzcendens válaszokat keresni az ember mindig újra és újra feltett kérdésére: miért van szenvedés a világban, miért van az, hogy az élet egésze, eleje, közepe, vége keserves az egyiknek, könnyű a másiknak.

Aztán az is mindennapi tapasztalat: a csodát várjuk, csak az segíthet – az Úr angyalának kell leszállnia a mennyből, a tó vizét felkavarni.... Itt tartok, ezeket a sorokat írom éppen, elektronikus levél érkezik: szeren-